

53

DISSERTATIONE PHYSICA,
CAUSAS
HÆMORRHAGIÆ

*E cadavere hominis violenter occisi
naturales,*

AUSPICE D E O,

Et Approbante Ampliss. FACULT. PHIL.
in Acad. ad. Auram.

*SUB PRÆSIDIO,
Viri Amplissimi*

DN. M. PETRI HAHN,

Scientiæ Natur. Prof. Reg. & Ord.
Academiæ Bibliothecarii Celeberrimi,
Promotoris & Præceptoris pia animi re-
verentia ætatem colendi.

Ad publicum bonorum examen defert

S. R. M. Alumnus

JOHANNES POLVIANDER, S. F.
Sat. Finl.

In diem 22 Decembris Anno 1698.

In Audit. Max.

Impr. apud Jo. Laurent. Wallium.

In

SACRAM REGIAM MAJESTATEM

Suumā Fide Viro

Reverendissimo in CHRISTO

Patri ac Domino,

DN. JOHANNI
GEZELIO,

S. S. Theologiæ DOCTORI

Consummatissimo,

Inclitæ Diœcesis Aboënsis
EPISCOPO Eminen-
tissimo,

Regiæ ibidem Academiæ PRO.

CANCELLARIO Magnificentissimo,

nec non

Consistorii Ecclesiastici PRESIDI
Amplissimo,

DOMINO suo Benignissimo.

PACE M, GRATIAM, SALUTEM!!!

Reverendissime in CHRISTO Pater!

Audet humilis hæc pagella
Nomen Reverendissimæ
Vestræ Paternitatis tanti
luminis sidus, fronte tua præferre,
facem patrocinium & decus eo sibi
fœneratura, quod quam religiosa
pietate faciat, mens inter spem &
metum fluctuans, oratione explicare
nequit. Vereor quidem me
audaciæ perrupisse limites, animum
tamen veniæ spe pascere svadet, fa-
vor ille singularis quo Rever. Vestr.
Paternit. omnes præsertim Muta-
rum

rum clientes. completitur, quo etiam Patronum & amplius se mihi meisque, beneficiis innumeris præstítit, quibus enumerandis ne dicam remunerandis et si omnem meam excuterem paupertatem, non sufficerem. Qvod igitur re non possum animo faciam : quo benevolæ Rever. Vest. Patern. benignitati satisfieri autumo, cum noverim Rev. Vest. Pater. satis remuneratam esse, si modo a te datum, ab eo qui accepit memoria teneri senserit ; hunc ergo tenuitatis meæ fœtum Rever. Vest. Patern. non ut premium, me obligatum, soluturum, sed ut pignos animi, beneficia collata recordantis, imo venerabunda mente admirantis, vultui subjicio. Permittat Rever. Vest. Patern. chartulam hancce sua subire tecta, benevolentiam si

bi & offerenti conciliaturam, qui nulla sua spe se iri frustratum verū benignitatem solitam experturum auguratur. Ad DEUM Ter. Opt. Max. supplices effundo preces, ut Rever. Vest. Paternitatem castris angelorum circumvallare, Ecclesiæ emolumento, Musis ornamen-
to, Nobilissimæ Familiae gaudio & decori, clientibus patrocinio, seros in annos incolumen & salvam su-
stentare velit. Hoc cordicitus æ-
tatem vovebit, qui si Rever. Vest.
Paternit. clientum numero, quo-
cunque loco positus, annumere-
tur, omnia se consecutum existi-
mabit

Reverendiss. Vest. Paternitatis

Servus humilimus

J. P.

*Pl. Reverendis, Clarissimis, Reverendis,
MAG JOHANNI GRAU/
Pastori & Præposito in Pyttis e-
merito.*

*MAG. ANDREÆ BERGIO,
Pastori & Præposito in Tössala di-
gnissimo.*

*DN BARTHOLDO RAJALENIO
Pastori in Raumo dignissimo.*

*DN. SIMONI POLVIANDRO,
Pastori in Italis fidelissimo.*

*MAG. MARTINO GRAU/
Pastori Legionario pervigili.*

*Ita Promotoribus & Benefactoribus
ut Avunculis, Affinibus, Parenti &
obseqvio & amore*

*Doc*el*is*f*imis & Humanissimis VIRIS,
MAG. CHRIST. WALSTENIO,
Pastori & Præposito in Wehmo lon-
ge meritissimo.*

*DN. NICOLAO BARER/
Pastori & Præposito in Bekelar vi-
gilantissimo.*

*DN. ERICO THOMÆO,
Pastori in Siundo vigilantissimo.*

*DN. JOHANNI GRÄU/
Pastori in Pyttis meritissimo.*

*DN. HENRICO MALM/
Sacellano in Urdiala perfidi.*

*indubitatissimis & certissimis
Consangvineis honore
æternum proseqvendis.*

Non diu, Promotores, & Fautores ances-
tibus hærebam, quorum nominibus hocce ex-
ercitium inscriberem, cum propinquita-
tem, & affinitatem, quibus vobis junctus sum,
haec potissimum ratione notam fore judicaver-
im. Beneficiis tuis benignis, Parens Carissi-
me, in me collatis, neque verbis neque cata-
mo respondere possum, quare ea pro invol-
vam silentio, spoudens me nunquam veneratio-
nem cui animo ejetrum, in cuius tesseram
base pagellas a me oblatas Paterno affice o-
culo filiumque te amantem redima. Ignoscer-
Promotores, & Fautores, quod etiam nominatus
Vestrīs base conditoris erum linea: causa hu-
jus audie: & amor jam nominatus existit, qua-
mobrem ingenii hanc mei messem parciorem
ne fastidire, sed in grati animi a me accipite
signum qui honori voluntatibusque Vestrīs ob-
sequi. & Vestrū orationē incoluntatem,
Ecclesiæ mihiqve non parum utilem, DEO sup-
plici vote commendare studebo.

Pl. Reverend. Vest. Clarit.

Reverend. Vest. Humanit.

Observantissimus cultor

J. S. P.

CANDIDO LECTORI SALUTEM.

im percepissim, multa pariter
soli polique involvere gremium,
quæ ad examen provocata cor-
ruptæ rationis detererent rubi-
ginem, & animo volutassim quid intanta
rerum congerie arriperem, hec, ut in ea
ingenii periclitarer vires, materia, non
minus Argumento quam fama incluta,
se se obtulit, cuius nobilitati tractantis
simplicitatem non minimum detraxisse do-
leo: prodit quippe non Eloqventiae con-
decorata Phaleris, sed jejuno sterilis
stylo, quod me ab instituto dimovisset,
nisi B. L. veritatis quam facundie aman-
tiorem imaginatus fuisset: eam simplex
sectabar: hanc si affectassim illam pene
amisisset; pollicor mihi præterea temporis
angustiam veniam esse conciliaturam;
ingenue enim fateor quod in hisce colligen-
dis

dis ordinandisque me occupatum non nisi
octo soles neque tunc quidem aliis curis
vacuum viderint. Non parum autem
rigida bujus aevi severitas cui nihil ad
palatum est nisi paratum, conatum re-
mornbatur, quam tamen in hicie exami-
nandis mitiorem fore auguror, non enim
novitatis studio in banc prodeo scenam,
sed ut favorem tuum in me qualemunque
perspectum habeam, quem nisi impetra-
vero ad equiores rerum configio censores,
apud quos mijorem in modum contem-
dam, donec tenuitatem hanc meam in tu-
telam suscipiant, eique patrocinentur, ut
illorum fretus candore invidis invisus
semper esse possim. Suscipe C. L. Mate-
riae sublimitatem omnem in disputatore
defectum supplementem, & huc mea, tua
amantis, commendare perge. vale.

O DEI

DEUS, aeterno, qui dirigis omnia iustu-
luxilium, queso, tu mihi mite feras,
fac mea tranquillo, veniant ad littora statu-
carbasa: fac, turbent nulla pericla ratem!!!

SECTIO PRIMA.

§. I.

uperstitionem, quam ve-
ram magis, à multis præ-
conceptam opinionem,
de stillicidio sanguinis e-
cadavere interemti, ad
præsentiam occisoris, examinaturi, di-
uturi, discussuri, de iis quæ existentiam
Hæmorrhagiæ testataim facerent, non-
nulla præmittere, ut evidentius hujus
rei nobis existat judicium; operæ pre-
tium duximus. Qvod facturis, inpri-
mis oculorum nostrorum aciei sese ob-
jicit sanguis, de quo multa, passim a-
pud scriptores, memoratu reperiuntur

A

et-

digna ; miracula quid recenseamus ?
cum cuique obvium sit, quid sacra ge-
stet pagina ; ad mandatum scilicet glorio-
sissimi cœli terræque Monarchæ, aqua-
rum Ægyptiarum flumen, formam lan-
gvinis recepisse, ad cujus momenti plus-
rima annotanda, instructissima Histori-
corum Phalanx haud ex langvis existit,
quæ prodigiosa eorum multitudo, & ad
rem nostram in præsenti negotio unice
promovendam, imbecillis facultas, me-
rito reticere jubet ; quo minus magna,
qñæ in fœderibus pangendis, apud ve-
teres præsertim Romanos, obierit mu-
nia, moratur ; illum, pro corporis na-
turalis parte acceperum, habituri, non
quidem *primaria*, ad primam corporis
constitutionē agente, sed *secundaria*, absq;
qua, primariæ partes, consistentiam, o-
perationem & esse naturale, habere ne-
queunt ; huic in domicilium, provida-
terum Mater Natura, venas prævidit,
qui in iisdem fluxilis manat, pergitque
in celeritate, quamdiu nihil occurrit,
quod minuit vel impetum fistit ; cujus
mo-

motus causam, ignem quendam in cor-
dis parenchymate contentum, decreto
eiusdem naturæ, undiquaque atomos
suas dispergentem, calidum omne, quod
eas non respuit, reddentem, ponimus;
hujus caloris reliquias, sanguis in venis
existens, etiam post mortem, *intellige vio-*
lentam, aliquantis per retinet, per quas,
ad tempus conservetur, & in consisten-
tia atque fluiditate sua servatur; venæ
enim, vasa sanguinis, non pari pronitatem
ad putrefactionem tendunt, ac cætera
corporis humani membra, quia non o-
mnium eadem est indeles, propterea,
quod corpus humanum penitus dissimi-
lare & organicum, hoc est, ex partibus
diversæ naturæ compositum sit; ut hu-
midores & calidæ, facilius, quam fri-
gidæ ac siccæ, quibus etiam venæ se
annutnetant, putredini sint obnoxiae;
unde etiam post corporis & animæ *a-*
vælæ, ad sanguinem, cum spiritibus
residuis, usque putrefactionem suam,
conservandum, aptæ natæ sunt; qui spi-
ritus, sanguinem, quamdiu in venis est,

⁴ fluxilem efficiunt, it virum, & acutitatem, & fide, probatissimum, Greg: Horstium Tr. de cruent. cadav. egregie in hac re differentem, mihi testem provocem, dicentem: non mirum, quod corpus aliquod sanguineum, violenter cum vindicta mortuum, & ejusmodi communionem (scilicet quæ paulo ante mortem præcessit) humorum adhuc patiatur, & per dies aliquot, sanguinem per vulnus emittat: Ea enim natura est sanguinis in venis existentis, ut reliquias quasdam caloris & spirituum in se retineat, per quas commovetur ad tempus, eo motu, qui paulo ante mortem anima adhuc praesente, eidem fuit impressus.

§. II.

Hactenus, hæmorrhagiæ existentiam probavit ratio, jam experientia evincet, quam, præter cuiusque propriam, excellehtissimorum virorum notatione una vel altera, testatum ibimus, quæ hic tam ob causam prænominationem, quam ob lucem, quam seqventibus differendis fœneraturæ sunt, conspe-

speciei subjicimus; quarum se primam offert, memorabile illud Thuani Lib. 32. Hist. de Cosmo Magno Hetruriæ duce, cui inter alios liberos, duo erant Filii, ingenio dispari, horum minor Garsias, diu, suffragante invidia, ob successum fratris Majoris Johannis, jam Cardinalis vix decimum septimum agentis annum, odium in pectore nutrit, cumq[ue] venabulo (teris enim tum insidiabantur) transfoderat; funere in fruticeto reperto, & facinore ad Cosmum delato, suspectus habetur Garsias, quem Pater, cadavere, in conclavi ædibus suis proximo, collocato, seimotis arbitris, levocatum & de fratre interrogatum, cum scelus pernigaret, corpus occisum accedere juber, ex quo renudato, sanguinem ad conseptum occisoris profluentem videns, dixit: En! sanguis Fratris tui, qui ultionem à D[omi]no atque me depositit; me miserum qui tales filios genuerim, aut iis superstites fuerim, quorum unum, immanni parricidio necatum, bisce aculis adspicere cogor, alterum, ni impius

iniquus juris inter meas dispensator sum, e
medio tollere ipsa pietate suggestente, compel-
lar &c. Qvod, fatente & crimen Gar-
dia, & dissensionis principium dedisse
Johannem, complevit, eumque pugio-
ne quo fratrem confecerat, jamque
cinctus stabat, supplici erepto, juxta Jo-
hannis cadaver, neci dedit. Nec pos-
sumus quin recenseamus, quod in oppi-
do Rosswick contigisse refertur, vene-
scam quandam, addictum arti sarto-
riæ adolescentem, præstigiis suis sustu-
lissee, quæ, jussu mariti, ut suspicionem
a se amoveret, funus in feretro positum
accedens, in hæc erupit verba: Hab-
ich Schuld am deinen Tode/ so gib ein
Zeichen von dir. Qibus terna vice re-
petitis, sanguis ex ore & naribus de-
functi, emanans, illam homicidii ream
indicavit. Quid dicam? quod ingenio-
sus ille Poëta Haarsdörffer/ in jäm-
merlichen mord geschichten/ refert opili-
onem, gregem suum pascentem, ē me-
dio sublatum, & vepreto injectum fuit-
se, quod illum condidit, & quarto de-

mum die sedulo perqvirentibus tradi-
dit; recognito, judices, scelere patrato,
causam inquirunt, donec suspicio, in
duos Nobiles viciniam habitantes, ce-
cidit, qvi capti, ad interemti corpus
rapiuntur; qvid fit? Primus, vix limis,
ut ajunt oculis, cadaver aspexerat, ecce!
copiosissimum stillare cœpit sangvinem;
Altero, autem, in conpectum cadave-
ris delato, primo, ipsa occisi dextera,
adstantibus vulnera, jam etiam ipsum
cædis Auctorem, monstravit. Qvo fa-
ctum, ut Nobiles confiterentur, se sce-
leris concios, imo fontes, factisq; suis
dignum luerent supplicium. Taceo
puellam, à Judæis crudelissime occisam,
avam vetula familiaris Judæis, in villa
Pforzheim/ occidendam vendidit; illius
omnes fere membrorum juncturas, in-
cisionibus vulnerarunt, summo studio
sangvinem exprimentes; defuncta ve-
ro, post tormenta, flumini immergitur,
& lapidum obtegitur congerie; ubia-
liq; interjectis diebus, manus ad astra
porrecta, aquis obvolutam pilicatoribus
celac

celat; quo piaculo, Marchio de Baden accepto, pervenit ad corpus, quod eretum residens, manus ad Principem, quasi vindictam imploraret sanguinis, tetendit, indeque more defuncti se supinum depositus. Prodeuntibus autem in hanc scenam Judæis, statim in necis horrendæ testimonium omnia eruserunt vulnera, & abundantissimo sanguinis impetu, in eorum præsentia manaverunt. Porro longe plura, superior pariter atque inferior ætas, suppeditat exempla, quæ omnia referre temporis vetat angustia, priusque pagella, huic operi destinata, quam materia scribendi, me deficeret. Hæc allegata, cum pluribus cæteris, exempla, multis omnino persuadent, corpora innocenter occisorum præsente imperfectore, sanguinem è vulnerè, naribus, aut per alias patentes vias, profundere; nos huic rei, cum nihil certi subesse videmus, quamobrem, aliis suffulti rationibus, calculum ei non superaddimus nostrum; contingere quidem non diffitemur, ut ex vulnerè occisi,

eissi, sanguis profluat, verum id non tantum occidente, sed qvibuscumque præsentibus, accidere putamus; his defuncturus, ingenii vires, quantum hac in re valeant, tentabo; qvarum tenuitate agnita, pacisci tecum B. L. compellor, ut ea, qvæ delicatiori tuo palato minus arrident, dextre tibi commendata habeas, si qvæ insulta & incondita procedant, tenuitati meæ & materiæ difficultatib[us] benigne adscribas.

SECTIO SECUNDA.

§. I.

PRÆMISSIS sic iis, quæ ad existentiam Hæmorrhagiæ facere videbantur, instituti exigit ratio, ut ipsam rem aggrediamur; prolixa, Nominum (qvamvis rerum vocentur involucra, quæ fronde, loco insignium præferr) ad natales suos reductione & ambiguitatis expositione, C. L. eo minus suspendamus, quo hæc nullo negotio, claritate radiant sua; in propatulo enim est, vocem Hæmorrhagiæ,

A §

ori-

originem suam ducere, a nomine Græco
sanguis, & fluo, sicque na-
tura est Græca, usu vero facta Latina.
Cadaver vero dicitur, a cadendo, ab eo,
quod post mortem ceciderit, & sic de
ceteris, quæ notissima sunt. Homony-
miam, errorum nutricem, sequentia sup-
peditant; scilicet prior vocis Hæmorrhagiæ
pars, sanguis, non uno apud omnes
modo, accepta reperitur: sumitur enim
1. *Physice*, & quidem, vel *proprie*, tumque
aut *generaliter*, pro humore calido, tem-
perato, dulci, rubicundo in venis Meta-
raicis, & hepate, ex partibus chyli sub-
tilioribus conctecto; aut *specialiter*, pro
puro sangvine, qui alias vehiculum ani-
mæ salutatur. Vel *Impropriæ* pro cruento
seu sangvine concreto. 2. *Rhetorice*, atq[ue]
hoc sensu adhibetur, vel per *Metaphoram*,
cum pro humore, sanguini colore simili,
insurpatur. Nos hoc loco, modo *Physice*,
licet non *specialiter*, tamen *generaliter* &
concrete, pro sangvine vero & cruento;
modo *Rhetorice*, per *Metaphoram*, pro hu-

more aliquo rubicundo, supponimus. Posterior pars, hic non apponitur *stri-
cte*, pro guttis solum cadentibus, sed
late, pro quocunqve liquidi rubicundi
fluxu, sive stillatum, sive copiose pro-
fluat. Nos, ulteriori homonymiae hu-
jus vocis indagatione, superledemus,
cum vindicanda ab omni æquivocatio-
ne, majorem desiderarer pagellam. Ca-
daver h. l. non sumimus *strictæ*, pro
corpore penitus exsangvi & putrefacto;
sed *late*, pro corpore violenter quidem
exanimato, sed nonnullis tamen sanguini-
nis reliquiis adhuc prædicto; denique
vocem, *Homo*, hic supponimus, non *im-
proprie*, quatenus picturam, vel imagi-
nem hominis signat; sed *proprie*, in
quantum animal rationale, ex anima
rationali & corpore organico constans
denotat; nuncupamus vero hic ho-
minem *æquivoce*, non in *statu*, sed *amplia-
zione*. Synonymiam, partim ob inopi-
am, partim ob linearum, quas ducere
constituiimus, paucitatem, penitus ne-
gligimus,

§. II.

Incomparabile illud commodum, ex definitionibus Logicis redundans, saepius in par incommodum, commutant ii, quibus ea, quae per se nota erant, iis commentari placuit, obnubilarunt; quare mihi ignotum iri spero, cum cuique pateat, quodnam disceptandum suscepimus, scil: *Cadaver hominis occisi, quod naturaliter sanguine stilare potest, presente vel absente imperfectore;* quam propositionem historiae, in sectione prima productae neutriquam destruent, cum dist: inter calus *naturales & supernaturales*, illas nos attendimus, de his vero quærere nostrum esse non censemus.

SECTIO TERTIA.

§. I.

Suscepto huic negotio expediundo maxime conductit, ut varias in hanc rem variorum sententias, repetamus & enodemus, ne in errorum devolvamur syrtes, multiplici enim doctorum cere

Cerebella hic laborant morbo, ut qvot
capita scriptorum, tot fere opiniones
nveniantur diversæ, qvo difficulter ve-
citas investigare possimus tramitem;
si ad Libavium in Tr: de cruent. cada-
verum, oculos reflectere placet, qvi stil-
licidii hujus causam, partim aptitudini
sangvinis naturali tribuit, innuens po-
tentiam qvandam natura cadaveri in-
esse, quæ sangvinem, præsente jamico
vel inimico, movere valeat, & motus,
in vehementissimo affectu, in corpore,
ante mortem existentis, vim, non cito
extingui, sed in actum esse proclivē, &
data occasione moveri; partim occilo-
ris imaginationi, quem, scelus patratū,
conscium terret, ut spiritus ab eo ad in-
terfectum effluant, & ex eo cruentem
qvendam educant: Hanc Libavii senten-
tiam, Arabes ex parte ambiunt; sup-
ponunt enim imaginationem adeo esse
efficacem, ut non modo in id corporis, in
quo est anima, multum juris habeat,
sed externam quoq; materiam movere,
immutare, alterare, absq; actione qua-
piam

piam, per medium possit, sine organo corporeo. Hoc, rationibus sustinent stabilire seqventibus. 1. Qvia multi solo attractu ægrotantium, incurabiles, absq; remedio, sustulerint morbos. 2. Qvia serpentes, per imaginationem, in unū cogi possint locum. Hæc dicuntur, non vero probantur; putat Libavius suam fundari opinionem in nostra; cum faciles damus, sangvini in naturali suo vigore constituto, aliquam inesse vim ad movendum, hinc tamen non bene concluditur, illum mortum, anima jam separata, præcise ad præsentiam amici vel inimici determinari; committit ergo Fallaciā petitionis principii; nihil enim obstat, posito, natura cadaveri inesse vim, qua prælente amico vel inimico, qvoad spiritus & sanguinem moveatur, quo minus etiam, vel qvopiam, vel nullo adsidente, per facultatem illam motricem, moveri valeat. Existimat præterea Libavius, sanguini occisi inesse affectum ulciscendi se, falsam subjungens

hypothesin, quia affectus, non tantū ad animam, sed etiam corpus refert, cum tamen affectus sit passio animæ sensitivæ, inseqvens facultatē ejus appetentem, ut B. Sperl. in Zool. Corpus autem & anima maxime differunt, & distinctissima sunt. Rationem, ab imaginatione petitam, qvod attinet, mediante ea, spiritus, ex occitore produci & agere in occisum, ut sanguis profluat, sanæ rationi non videtur contentaneum, varios ac nefandos, non inficias ibimus, effectus esse imaginationis; hæc mirost efformat fœtus, qvod exemplum ovium, qvas Jacob pavit, fatis evincit; imaginatio, humoribus & spiritibus in corde dominatur; unde cum cogitamus rem terribilem, colligit se sanguis circa cor; jucundam si percipimus, effunditur; indigna aut turpi concepta, tendit in faciem; libidinosa ad genitalia cogit, atque in has aut illas partes, ut hæc vel illa imaginatio surripit, dicente Vallesio lib. 2. Contr: cap. 4. imo, præsente vulnerante, sanguis per imaginationem in vul.

vulnerato vivo excitatur, in mortuo autem
num idem praestet, est quod negamus;
nihil enim est, quod persuadeat nobis,
spiritus ex occisore ad occisum egredi,
& vapores ex eodem producere;
fide dignius esset, si spiritus ab imperfectore
ad imperfectum meantes, non
nullas guttulas secum, quo exeunt sub-
jecto, exprimerent; Frustra quoque
Arabes Phantasiam, in materiam exten-
nam, multum juris obtinete credunt;
si enim in proprii corporis partes, pro-
lubitu, agere non potest, quomodo in
aliena imperet; sic digitus in gangrena
est emortuus, sed imaginando non
vivificatur; non ægrotat Medicus, de
morbo dum cogitat; imaginor ignem
vel aquam, non tamen calefit aut re-
frigeratur cerebrum. Rationes, pro-
fundamento hujus sententiæ, allatae, ni-
hil ad rhombum faciunt; Distinguimus
enim inter nudam imaginationem &
superstitutionem, seu Daemoniacam con-
federationem, huic non illi, si quid sub-
sequutum, acceptum ferendum.

§. II.

Explosa sic Phantastica illa opinione
de imaginatione, non minus barbara nos
excipit Corn. Gemmæ, qvi interfeitoris
imaginem, in cadaveris occisi, velut sang-
vine concreto, ad tertium usque diem
conservari afferit, ut præsente eodem, re-
sidiuus ille spiritus, propter ideam inhæ-
rentem, in percussorem concitetur, nec
prius sanguinem stillare desinat, quam
qui injuriam intulit discedat; verum,
quæ unquam sententia nugacioribus ex-
pressa vocibus? quæ magis lubricis sut-
tula rationibus? quid levius, quam
stillicidium, ad tertium restringere diem,
& non probare? quid vanius, quam in-
nuere ideam interfeitoris, in cadaveris
concreto latere sanguine? quo pacto
hoc fieri, cum nunquam senserit aut co-
gnoverit ideam, dicat, & Phyllida solus
habeat; citra lensorum exterhut, non
potest quis cognoscere praesentem; in-
terior enim idea, cum objecto sensili
conferri debet; hoc vero nemini, vel
dormienti, nedum mortuo contingit;

clauso enim sensorio externo, & facultate deperdita, num cuiquam illa res, à qua speciem concepit sensilem, innoscatur, interroganda est experientia rerum Magistra; porro, non patet aliqua causa, quae concretum illum sanguinem reficiat & aquosum reddat, ut effluat; quid iniqvius eo, quod dicatur, residuum illum spiritum, propter imaginem suscepit, in percussorem obvium, provocari? spiritum enim residuum sensus & judicium deficiunt, quo interfectorem percipiat, & ab aliis distingvat. Quid falsius, quam negare stillicidium prius suppressi, quam occisor removeatur? cum Experientia contrarium probet; & unde, quæso, tanta crux in corpore humano copia quæ usque amotionem cæsoris stillaret

§. III.

Inveniuntur & illi, qui erroris concepti rabie agitati, causas langvinis & cadavere, præsente occisore, ebullientis reliquias quasdam animæ esse statuunt

& ne absqve argumentis qvibusdam
pugnare videantur, caudas angvillarum
& pedes aranearum abscissos, ut ex-
empla proferunt, ab animæ reliquiis
moveri, qvæ premovent, ut adversario,
qvi necem intulit, prælente, occitus
mente concutiat, & ejus refervescat
sangvis; referente inter alia Tholos:
libr: 36. Synt: juris universi cap. 20. sed
qvam procul à vero aberrent, cuique
dijudicandum commendamus, cum ra-
tiones a nobis allatas perpenderint; si
fluxus sanguinis è corpore occisi, reli-
quiis animæ attribuenda est, illæ reli-
quiæ, aut erunt animæ rationalis, aut
vegetativæ, aut sensitivæ; non rationa-
lis, qvia hæc maxime indivisibilis est,
jamqve à corpore separata manet; ne-
que sensitivæ vel vegetativæ, qvia ipsa
anima sensitiva & vegetativa à rati-
onali, in homine, non realiter diffe-
runt; eodem modo, ac animal & ho-
mo in homine, non distingvuntur
re, sed ratione, sic neqve in eodem
duæ dantur realiter distinctæ animæ,
sed

sed una, qvæ dat & sensum & rationem; allata autem assertio[n]is funda[m]enta, ad stabiliendam sententiam, nihil probant; cum caudæ serpentum & partes insectorum truncatæ, non illo tantum præciliè momento, qvo abscinduntur, & præsente divisore, sed ad præsentiam cujusq[ue], & toto illo tempore, donec vis omnis motiva reliquerit particulas illas, motum faciunt: non igitur animæ reliquiæ morum hunc cauantur, sed fervens qvidam calor, illum, beneficio sanguinis, in corpore aliquam diu retinet & fovet, ut Cl. Vogtius quem in hisce nos multum afflictos non fateri pudet.

§. IV.

Nec desunt, qvi ad alias confundiunt causas, spiritus scilicet occisoris & interempti; primas inter hos Galeotus Martius tener, cruentationem hanc cadaverum, ad decimam vel duodecimam horam, à cæde commissa, restrin-gens; qvasi cuncti spiritus, cædis auto-ris, qvi conatum promovent, in truci-dandum convolent, hujusq[ue] vice versa

in occisorem; occisi verò sanguis, jam
frigescens, fluere desinit; comperto
autem occidente præsente, spiritus utri-
usq[ue], suum quod egressi sunt subiectum,
repetere amant, atque sic spiritus occisi
redeentes, & occisoris recedentes, du-
plicata vi, sanguinem ad fluxum prius
ineptum, movent, ut sic agitatus ite-
rum fluitet. Hanc etiam sententiam,
fovent & amplectuntur sympathiæ de-
fensores, ut Vincentius & Scribonius,
cum cæteris statuenteribus, nonnullos
spiritus inimicos, ab interfectore, in
corpus occisi transfusos esse, qui im-
minente occidente, sympathia quadam
postulante, proprium petunt habitacu-
lum, eodemque motu Hæmorrhagiam
excitant; verum hanc pariter opinio-
nem, ut fallam, merito proscribimus; ve-
ritati enim non suffragatur Galeotus,
dum stillicidium hoc horis, à tempo-
re perpetratae cædis, certis includit.,
cum dentur exempla quam plurima,
quæ cadavera interemtorum elapsis a-
liquot diebus, septimanis, imo annis,
cru-

cruorem stillasse comprobent; quid nisi falsum? qvod spiritus, è proprio suo emigrent corpore, & diu alieno habitato domicilio, illud reperant; faciles quidem damus, internum fieri motum, caudante calore innato, in proprio suo subiecto, qvod autem illud in alieno efficiant corpore, est qvod tanquam commentum cerebelli humani rejicimus; ratio hæc est. 1. Si spiritus, proprium suum desererent domicilium, & in alieno exularent, seqveretur boves cæteraque animalia, præsertim si cum vindicta violenter occisa fuerint, ad præsentiam lanionis Hæmorrhagiam pati, par enim utriusque ratio, de qua nusquam testatur experientia. 2. Si Spiritus interfectoris, in occidendum convolarent, seqveretur illa cadavera, quæ absq; vindicta, vel ex improviso neci darentur, non stillare sanguinem, quod etiam veritati contrarium; cæterum, probatio Galeoto incumbit, qui fiat, quod spiritus interempti, in corpore vivant occisoris.

num anima occisoris vel occisi id præster, dicat; non illa, dissensum enim alunt invicem spiritus occisi & anima occisoris; neque hæc, anima enim occisi, ab ipsis jam separata, in certo suo περιστatur; miramur etiam, qua virtute, spiritus occisoris, sanguinem jam frigefat, fluidū efficiat, cum enim sanguis, ad fluxum, concretione ineptus constitutus sit, tunc quoque spiritus in ipso contentos, motrix sua facultas deficiet, qui spiritus, sunt subtilissimæ subtilissimi sanguinis particulæ, Sperl. in Zool. p. 152, jam, vero ut sanguis, omni deperdito calore, consistentia ac fluiditate sua privat, sic spiritus illi, absq; calore, in operationibus suis detigantur. Hisce præsuppositis, eos, qui sympathiam defendunt, nihil certi statuminare percipimus, quæ, si amor corporis naturalis unius erga alterum est, ut Sperling. amat loqui, eliminanda est, nulla enim amicitia hostes intercedit, nullus consensus inter latronem & interremum, bellant inimici, fortior debiliorem vincit & expell-

pellit, patet ergo spiritus occisoris fortiores, in se spiritus imperfecti ut debiliores, tolerare non posse, sed potius fugare & extrudere.

§. V.

Sic tacta, & pro modulo ingenii ostensa, quod sympathia nihil efficiat ad stillicidium excitandum, jam in aliam huic contrariam devolvimur sententiam, quae Antipathiam Hæmorrhagiæ causam esse insinuare videtur, proponiturque à Levino Lemnio, sequentem in modum: lib: 2. de occult. Nat. Mir. Quod si quis statuat propinquos ac sanguine junctos, sympathia quadam h. e. mutuo naturæ consensu, sanguinem elicere: facinorosum ac parati sceleris reum, Antipathia ac dissensione tacitaque discordia id ipsum efficere, non futurus sum in ea re contentius. Huic, Delrio pollicem premit, aliorum opinionibus adductis, haec adjungens: Neque abhuc vidi quid solidius adferatur illa Antipathia, ex uestimenti odio occisi in occisorum, quod qualitatem latentem ac arcanam impresserit corpori, cum cadavere permanentem.

Nec

Nec alienam gerit mentem Kircherus
 art. Mag. part. 9. qvæst. post cap. 3. Ubi
 prodigiolum hanc, ut vocat, naturæ acti-
 onem explicat, cuius verba, cum nec
 integra, sine rædio apponi possunt, nec
 ex parte exhibuisse satis est, B. L. ipsum
 totum in hisce volvendum commendam-
 mus; verum, Antipathiam illam, qvam
 urgent adversarii, esse motricem flu-
 xus sangvinis è cadavere occisi, prælen-
 te occitore, concitationem (ut uno
 complectar verbo) spirituum, utriusque
 ex ira præterita ortorum, nos appro-
 bare non sustinemus, cum rei facies aliud
 prorsus præferat, qvia Antipathia est
 odium corporis naturalis unius erga alte-
 rum, ob qualitatum dissensum & dissimi-
 litudinē, proveniens; odium autem, pro-
 natum inter occisum & occisorem, non
 fluit ex qualitatib⁹ corporis, sed affectu,
 qvi facultas animæ sensitivæ, non enim
 inter eos pugna fuit ut corpora natura-
 lia, sed qvatenus unus alterū odio, profe-
 qvitur & illaræ injuriæ vindictā expetit,
 atq; sic non est naturale, sed affectatum

& Ethicum; &, si in vivis, naturalis dis-
sensus non erat, multo minus, in uno
defuncto & altero vivo, id fieri potest;
porro, O. Antipathia congenita est, ini-
micitia inter sanguinem cadaveris & in-
terfectoris non est congenita. E. Ma-
jor confirmatur exemplis, quæ de vera
Antipathia enunciantur, ut odium lupi
erga ovem, felis in mures, à natura in-
natum est: Minor quoque firma est,
quia non una cum vita inimicitiam il-
lam indidit natura; sincerissima nam-
que amicitia saepius conjuncti erant ii,
qui paulo post odii perciti cœstro, sibi
invicem necem minantur, imo proh
dolor! accelerant; concessio vero hoc,
quod natura, odio interficiendum im-
prægnasset, cur non in vita per stil-
cidium appareret. Denique O. Antipa-
thia perpetuo est eadem, at inimicitia
inter sanguinem occisi & occidorem,
perpetuo non est eadem, E. de majori
testatur experientia; Mustela semper
fugit serpentes, columba Accipitrem
horret; de minori itidem, cadaver enim

perpetuo sanguinem non stillat, et si præsens sit facinorosus; plurimi hujusmodi eventus, opinioni non respondentes, sat declarant, multos cædis auctores ad cadavera raptos, ut sceleris innocentceret indicium, liberos suspicionis factos esse. Ad rei nostræ veritatem faciunt historiæ, qvæ, cadavera, ad cognitorum & amicorum præsentiam, non raro sanguinem effuderunt; testatur enim Libavius, cum sponsus appropinquaret funus sponsæ defunctæ, sanguinem è corpore profluuisse. Si qvem, hac in re, aliquid ulterius vexet, ad amicissimam collationem singulorum veritate suggestente, clarius evadet.

§. VI.

Hujus rei, non tantum veritati dissonum, sed à pietate etiam alienum, fert judicium Bodinus, innuens animas eorum qui occubuerunt, in occisores infistere; eum seqvitur Kornm: dicens: *Ejus emissionis sanguinis quidam nullam ratione admittit, sed male, cum enim animal lateat in*

sara-

sanguine Gen. 4. Vox sanguinis Fratris tui clamat ad me de terra Eccl. illaque invita discedat ex corpore ob desiderium, quod tenet erga illud, circumerrat illud & se corpori insinuare tentat, & Augustinus dicit, animabus jam beatis in celo DEUM videntibus, inesse quendam naturalem appetitum administrandi corpus, quo retardantur, ne totaliter ferantur in DEUM. Crederem, igitur, animam, si adsit autor necis, corpus iterum intrare, & mouere vi ad vitam, cum deficiant & languida sint membra, saltem ad vindictam occisoris. Eccl. Cui tentiæ patrocinantur plerique, oberrantibus interemtorum animabus, hunc effectum, scil. fluxum sanguinis adscribentes, quorum nomina brevitas hic enumerare vetat. Verum, si nostrarum esset partium, longo hic ordine, rationes possemus adducere Pneumaticas, in quorum Scholas jam transfilire supersedemus, paucissimis nosmet explicaturi: (α) si anima, post solutionem a corpore, per corpus operari posset, tum idem adhuc informaret & ad actiones vitales obeundas disponeret, unde se-

que-

queretur corpus nunquam mori, sed vivere, quod quam absurdum, cuiq; ad oculum patet ; dicimus ergo nullam animam, quæ a corpore suo separata est, per id amplius operari, qvia nullus hic est contactus, sive corporalis, sive virtualis, quem tamen agens & patiens necessario poscunt, omnis enim anima, sive violenter, sive naturaliter, a corpore suo separata sit, in certo suo ποστο, non localiter & circumscriptive, ut materiæ, sed definitive, ut spiritibus competit, existit; ut non magis cadavera pererrare & cruentationem excitare queat. (β) Facile concedimus, animam, latere in sanguine, non *principaliter*, sed *instrumentaliter*, non *exclusive*, sed *inclusive*, & hoc quidem non in statu separato, verum coniuncto ; propensionem quoque naturalem ad corpus ipsi tribuimus, in appetitu vero ejus elicito dijadicando, tenuitatem nostram lubenter agnoscimus; et si probabilem hunc sibi pervadeat Scheibl. in Metaph. de anim s. p. fatur tamen, id naturali lumine non satis effi-

efficaciter posse concludi, hinc tamen non sequitur illam corporis viciniam habitare (γ) Qyod attinet loc. alleg. Gen. 4. illi, verbis B. Gerhardi Comment. in Gen: c. 4. obviam imus. Dicendo, quod 1. per prosoipopœjam atrocitas homicidii ibidem exprimitur, singulæ quasi guttæ sanguinis habeant linguas & vindictam exposcant. 2. Anima Abelis, coram DEO post mortem locuta. Apoc. 6. 11. 3. Clamor, quem edidit Abel, cum a fratre interficeretur, post mortem adhuc sonuit in auribus DEI; præterea potuisset DEUS dicere animam Abelis clamare ut Apoc. 6. Sed maluit mentionem facere sanguinis, quam spiritus ad astra recepti; ut crudelitatem parricidii exprimeret, & conscientiam parricidæ perstringeret admonitam sanguinis fraternali, quem effusum in terra viderat. Notius est, quam ut probationem mereatur, plures quoque repetiri, qui veracum explorare non possint, falla hic augurantur; confugientes ad causam universalem, neglectis particula-

laribus, cum tamen causa prima, quo ad ordinarium naturæ cursum, nihil agat absque secunda, item alias stillicidii causas machinantes, effingentes, qui, ut ut rem difficultate obvolutam, probabilem tamen, obtusata rationis umbra, obnubilare, quam veritati palmam dare satagunt, quibus recensendis haud immorabimur, cum illis os obturet illud Galeni: *qui rationes ineptas & ridiculas affervunt, vel etiam ea negant, quæ experientia confirmat, nihil consequuntur.* Unde veritas eos merito deridet.

SECTIO QVARTA.

§. I.

Jam Adversariorum sententiis Miner-va tenui tactis, suffragante veritate, propria quid gestiat mens, saniores secuta Philosophos, adjiciamus; hisce autem defuncturis, trepidant artus manusq; tremunt, indeoles verum appetens inscitia periclitatur; quid suscipiam? hæreo, animo quo intendebam, prolabar, in aciem sc: veritatem amantium, quo-

quorum haud minimus existimandus
B. Sperl. qui hac de re differens Inst. Phys.
lib. 2. *Experientia*, ait, *de sanguine occisi, ad*
presentiam homicide, fallax est; nec enim sem-
per sanguine stillat cadaver, nec quoties stil-
lat homicide adstat, in venis cadaveris, ali-
quot dies & septimanas, reservatur nonnunquam
Sangris. Hinc, vel levi facta commotione, ad
corporis ruit habitum, ac per nares aliasq; vias
patentes elabitur, sive adsit sive absit homicide.
Hanc nos tuemur sententiam, quæ non
ἀπλῆς sed καὶ τῇ intelligenda, nec o-
mnibus in universum casibus applican-
da, sed ad naturales tantū restringenda;
qvamobrem cautius, particulam, *non-*
nunquam, appoluit. Qvando itaq; con-
tingit, cadavera innocenter sublatorum
hominum, oculis nostris subjici, & sine
omni commotione qvocunque ea veniat
nomine, adstante imperfectore, Hæmorr-
rhagiam pati, tunc effectum hunc ad-
mirari, cum causas indagare non valea-
mus, decet. Sed ut redeamus unde di-
gressi sumus; fallacem experientiam
hanc esse comprobat illud quod stillici-
dium

diūm, certum indicium homicidæ præsentis, non præbeat; nam, quod ad præsentiam occisoris, jam evenit, jam vero non, neminem de adessentia ejus certum facere potest; porro, talis modus, ignotum explorandi cædis autrem, est ἀλογος & sacris contrarius literis; notat, qvidem, rationem aliquam inquirendi facinorosum, summus judex Deut: 21: 1. 2. 3. seq. nihil tamen de exploratione, qvæ per Hæmorrhagiam expediatur, mandat; denique, est inquisitio hæc periculosa, homines enim innocentissimi quoqve, impotentis præsentim animi, viso sanguinis profluvio consternuntur, adeoqve, vel pallescunt, vel rubescunt, vel tremunt, ut indicia veri malefici ostendant, qvæ nisi omnes rei circumstantiæ accurate persitentur, judices ad pœnas de insontibus sumendas svadent, qvod saepius compertum. *Quæ omnia cum ita se habeant* (inquit Cl. 1st. Pet. Hegius) & adhuc in natura, cum veritate ipsa, in Democriti puto, ut ita luget;

abdicti jaceant, nec nisi a prudentissimis facile erui possint; ad judicij necessitatem ea transferre periculosum esset.

§. I I.

Evi&to, fallacem hanc esse experientiam, de inquisitione homicidarum per stillicidium, qvid veri hac in re statuamus, jam jam detegendum fore, iustituti postulat ratio; sententia autem nostra hæc est: *Cadaver hominis occisi, naturaliter, sanguinem stillare potest, vel præsente, vel absente occisore, id est quocunque præsente, etiam, nemine. Dicitæ propositionis, evidentior nobis adhuc incumbit probatio, quam eruturi, amplissimos Physicorum incidi- mus in campos, in quibus ne pererremus, certis nos includimus limitibus; esto ergo causa hujus stillicidii naturalis.* 1. *Sanguinis & calidorum spirituum, in venis cadaveris, reservatio;* ut hæc cuique ad oculum pateant, dicimus, *calidum innatum esse substantiam quandam, in generatione corporibus viventibus insitam, & per omnes*

mnes corporis partes extensam diffusamque; qva mediante, anima, vitales actiones perficit, & differt specie a calido elementari; hoc idem calidum innatum, qvia est corporeæ naturæ, sensim absuntur, ne igitur destruatur subsidio indiget, a qvo partes decisæ suppleantur; hanc restorationem promover *calidum influens*, qvod propter naturæ cognationem cum *innato*, facile unitur; hocce, vero, iterum qvamvis ab *influente* juvetur & augeatur, tandem tamen deficit mortemque inducit; qvippe, qvod per calidum influens accedit, eo qvod decessit deterrius est, ut vinum affusa aqua debilitatur & in aquam tandem fere evadit sic calidum innatum, per influens et si adjutrix sit, non tamen ejusdem virtutis, debilius efficitur, donec nihil ejus residuum fuerit, qvo exstincto mors naturalis acceleratur. Sublato, autem, vel impedito calido influente, mors violenta adeat, cum igitur homini mors violenter infertur, mox calidum influens exit

exit & extinguitur; calidum, vero, innatum, cum nondum ab influente sit penitus debilitatum, non statim plane interit, sed sensim, paulo & conservatione destitutum, ad interitum tendit; hi reliqui spiritus una cum sanguine in venis conservantur, ut fluidus existat; nemini, enim, nisi hospiti in Physicis obscurum est, venas, peculiarem habere virtutem conservandi sanguinem, teste Horstio. Tr. de Cruent. Cadav. Nullus enim, nisi Physicianum rerum ignarus negabit hoc quod venæ, quæ sunt vasa sanguinis, peculiarem vim habeant, in sanguine conservando, quam ob causam sanguinis, quamdiu in venis est, tamdiu etiam naturam atque consistentiam suam retinet & fluxilis manet: ubi e venis exit, praeter naturam, iam in vivo, quam in mortuo corpore, statim in grumos concrescit: idque, propterea, quod calor exspirat, qui in violenter interfecti hominis corpore, per aliquod temporis spatium morari & sanguinem movere potest. 2. Venarum putrefactio.

Quæ-

Quæcunque generantur, etiam corrum-
puntur & putrefactioni obnoxiæ sunt;
nobilissimæ quoque creaturæ, hominis
videlicet corpus, post mortem vitium
trahit, non tamen omnia membra pa-
riter in putredinem præcipitia sunt; sic-
ut, namque, cæterorum corporum na-
turalium, difficilius ad interitum ruunt
duriora, quam mollia (quis nescit nu-
cleum putreficere prius quam nucem)
ita etiam partes hominis omnes non si-
mul putrefiunt, sed humidæ & calidæ,
sicciores frigidioresque anteveniunt, ve-
nas autem esse siccias, cuiuslibet manife-
stum est, quamobrem, putredini resi-
stunt diutius, quam caro, sanguinemque
possunt retinere aliquot dies, etiam se-
ptimanias; cum, autem, & his putrefac-
tio dominetur, sanguinem quem con-
tinent, emitunt, qui proinde per vias
quæcunque patentes naturaliter effluit.
3. *vulneris aliorumque meatuum apertio.*
Quem enim latet, sanguinem, e concep-
taculis suis, elabi non posse, cum viæ,
vel sanie vel alio impedimento, obstruan-

tur; verum, cum calidarum exspiratio-
num opera aperiuntur, quæ excitatæ,
vel virtute solis calorifica, extrahente
atomos igneas, e globo terreno, vel vi
ignis appositi, vel à maximo hominum
confluxu, in cadaver agunt, ut sanguis
in eo fluidus efficiatur; que minus mi-
ramur, stillicidium hoc fieri adducto in-
terfectore, non quod ejus præsentia in
causa sit, sed quod ad hoc spectaculum,
concurrentium copia, ad effluvia calida
excitanda, quæ vias sanguinis rarefa-
ciunt clausas, inserviat. 4. *Cadaveris
Commotio*, cum, vel ab intra, ope spirituum
residuorum, vel ab extra, aut à circum-
stantibus adspectatoribus, aut ab attin-
gente persona, aut ab alio externo prin-
cipio corpus movetur, quæ vel leviter
facta, sanguinem per vias patentes ex-
pellit. Denique 5. rationibus firmis sen-
tentiam stabilitam, exempla adstruent,
qvorum unum sugerente Horstio edi-
mus, de infante, in ortu à Matre occiso,
& in fossam aqua repletam dejecto,

cujus corpus, elapsis quinque septimana-
nis repertum, non præsenie matre, (quæ
incognita adhuc alibi, morbum forte
simulans decumbebat) copiosum san-
gvinem emisit; alterum suppeditat stu-
diosi ad Dieben neci dati, cujus cada-
ver, sceleris autor aqvis obtegendum
misit, ex his congelatum eruitur, do-
mumque in proximam deportatur, quo
facto, nec amico, nec inimico præsente,
sangvis ebullire videbatur. His omni-
bus enumerandis, plurimi non suffice-
rent dies; longe, autem, plura superior
annotavit ætas, ex stillicidio certum fa-
cinoris signum autumnans, in quo, num
cæcitati, aut curiositati ejus plus tribu-
endum, valde dubito; nobis, pauciora
exempla, plures autem rationes, ad per-
suadendam veritatem, sufficiunt; ut illa,
ita hoc mihi admiranti, quod nobilissi-
ma hæc materia à viris acumine & fo-
lertia tractanda, non tantum tenuitati
meæ juvenili semet subjicere dignata sit,
sed etiam supremam sibi manum impo-
ne-

nere vetet, cum plurima adhuc finu suo
 obvoluta, à me intacta, gerat, quod ta-
 men virium defectu compulsus, jam
 facio; existimans simplicitatem meam
 hisce satis probatam fore, quam B. L.
 non aspernetur cum Balenas alant æqvo-
 ra, barbuli vero exigui, ex parvulis ca-
 piuntur alveis; ut vinea culta, prædul-
 ces fert fructus, arvum autem tribulos
 emittit; sic jam inculti, dum cultus fue-
 rit, fœcundior prodibit messis;
 pro hac & illa

GLORIA SUMMA DEO!

